

Facebook právem nazývá – a je každodenní součástí života milionů lidí.

Např. Daniel Miller nedávno vydal knihu *Tales from Facebook* (Příběhy z Facebooku, 2011), v níž ukazuje, jak silně do sebe zapadají sociální život a digitální médium. Páry mohou na Facebooku sledovat, zda se nezměnil status jejich „vztahu“. V Millerových povídkách lidé obviňují Facebook z toho, že napomohl jejich rozchodu, ale zároveň jej nadále používají. Dokonce i na této rovině nalezneme jisté dimenze dohledu, protože lidé zde jednájí na základě toho, co se na obrazovce jeví jako spolehlivá zpráva.

Sociologie se musí vyrovnat s digitálním světem. Ovšem jedna věc je vidět, že elektronické zprostředkování rychle narůstá, nebo dokonce pochopit způsoby, jimiž sociální média fungují při práci i ve volném čase, ve vztazích na mnoha úrovních a stupních intenzity. Něco jiného je uchopit vnitřní význam tohoto zprostředkování a nabídnout kritickou perspektivu. Neskrýváte své obavy v případech efemérních a fragmentárních vztahů, jež pěstují – nebo je alespoň usnadňují – nová média.

Samozřejmě nejste sám. Sherry Turkle, která v 80. letech nadšeně psala o experimentálních možnostech nových elektronických médií, o jejich roli při vytváření toho, co nazvala *The Second Self* (Druhé já), a která toto téma fascinujícím způsobem rozvíjela v polovině 90. let v *Life on the Screen* (Život na obrazovce), nyní změnila tón v *Alone Together* (Spolu osamělí). Jak píše, „v dnešní době se ve vztazích cítíme nejistí a máme strach z důvěrností, a tak se ubíráme k technologii ve snaze najít způsob, jak mít vztah a přitom se před ním ochránit“.³⁰ Její teze zní, že očekáváme více od technologie a méně od sebe navzájem.

30 | S. Turkle, *Alone Together: Why We Expect More of Technology and Less of Each Other*, New York 2011, s. xii.

Souhlasím s vámi, že sociologie je nezbytně kritická a že musí analyzovat to, co se skutečně děje. Dílo Sherry Turkle nabralo mnohem kritičtější směr, než se kdysi zdálo. Pochybnosti sociologů o tom, co někteří označují jako digitální racionalitu, ovšem získávají další náboj, pokud bereme v úvahu dimenze dohledu, které jsou vlastní novým médiím. Nejde o to, že by před-digitální vztahy byly prosty dohledu – zdaleka ne –, nýbrž o to, že určité formy dohledu jsou běžnou součástí digitálního zprostředkování vztahů. Platí to na mnoha úrovních, od každodenního stalkingu (o němž se dnes obvykle hovoří bez odporu) na sociálních médiích až po různé úrovně komerčního a dalšího administrativního dohledu online.³¹

Moje otázka zní, zda digitálně zprostředkované vztahy nutně diskredituje jejich techničnost, nebo je naopak možné, aby digitální svět napomáhal sociální sféře. Tato otázka se hluboce dotýká mé vlastní práce věnované dohledu, protože jsem vždy zastával tezi, podle níž jedním z klíčových problémů současného dohledu je jeho krátkozraké zaměření na kontrolu, které ponechává stranou zájem o péči. Jelikož elektronické technologie vystupují až příliš často jako exemplární příklad těch nejproblematictějších aspektů byrokratického dohledu (větší odstup, menší zájem o tváře – budeme se tomu věnovat později), máme z toho vyvozovat, že veškerý nový dohled rozkládá sociální sféru? Nebo jsou naopak možné (také tomu bychom se měli věnovat později) také zodpovědné, ba dokonce pečující formy digitálního dohledu?

ZB Plným právem kladete tyto otázky. Náš život je rozpolcen (čím mladší generace, tím větší rozpolcení) mezi dva světy, svět „online“ a „offline“, a má nevyhnutelně dvě centra. Jak se náš život rozpíná přes dvě universa, z nichž každé má svůj vlastní podstatný obsah a svá vlastní procesní pravidla, máme

31 | D. Trottier, *Social Media as Surveillance: Rethinking Visibility in a Converging World*, London 2012.